

Šiauliečiams – burnos vėžio profilaktikos projektas

Projektą finansuoja Šiaulių miesto savivaldybė ir Viešoji įstaiga Šiaulių centro poliklinika

Burnos vėžys – tai piktybinis bet kurios burnos vietos susirgimas. Jis gali išsivystyti ant lūpų, dantenu, liežuviu, vidinio žandų paviršiaus, gomurio, burnos dugno ar seilių liaukose. Sveikos ląstelės auga ir dalijasi tvarkingai. Kartais dėl vieno ar kelių priežasčių ląstelės pakinta, pradeda be perstojo dalytis, o iš jų pertekliaus susiformuoja auglys. Piktybinės ląstelės gali įsikverbti į gretimus audinius ir per kraują ar limfą išplisti į kitus organus.

Burnos ir burnaryklės vėžys yra vienas dažniausių galvos ir kaklo srities onkologinių susirgimų. Europoje burnos vėžys sudaro 1–5 proc. visų vėžio atvejų. Naujausi tyrimai rodo, kad apie 4–6 proc. burnos vėžio susirgimų diagnozuojami jaunesniems nei 40 metų asmenims. Lietuvoje burnos ir ryklės vėžys jau keletą metų sudaro apie 3 proc. visų onkologinių ligų atvejų. Dažniausiai serga vyresni, vyrai šia liga serga dažniau nei moterys.

Blogiausia yra tai, kad burnos vėžys, kuris turėtų būti anksti pastebimas, nes įtarti galima, apžiūrėjus burną, nustatomas pavėluotai. Nacionaliniame vėžio institute išankstiniais Higienos instituto duomenimis, 2021 m. Lietuvoje nuo burnos vėžio mirė 255 vyrai ir 53 moterys. Sergamumo burnos vėžiu rodiklis Lietuvoje yra blogiausias Šiaurės Europoje.

Pacientai kreipiasi pernelyg vėlai, o pažengusio burnos vėžio gydymas labai sudėtingas tiek gydytojams, tiek pačiam ligoniui, ilgas ir skausmingas tiek fiziškai, tiek morališkai. Dažnai prireikia daugybės rekonstrukcinių operacijų, po kurių dažnai vis tiek lieka veido ir galvos deformacijos ir labai sutrikusios kalbos, rijimo, kramtymo funkcijos. Žmogus praktiškai nebegali normaliai bendrauti

visuomenėje, gyvenimo kokybė tampa labai bloga.

Alkoholio ir rūkalų vartojimas yra pagrindinės burnos vėžio atsiradimo priežastys. Jei pacientas nuolat rūko arba piktnaudžiauja alkoholiu, burnos vėžio tikimybė padidėja maždaug 6 kartus. Tarp papildomų rizikos faktorių yra genetika (vėžio atvejai šeimos istorijoje) ir įprotis daug laiko praleisti saulėje, nesisaugant kenksmingų ultravioletinių spindulių. Rizikingas yra ne tik tradicinis tabako vartojimas, bet ir tabako kramtymas bei plintantys „alternatyvūs“, „naujieji“ būdai: elektroninės cigaretės, bedūmis tabakas, „garinimas“. Elektroninės cigaretės buvo pristatomos kaip priemonė metantiems rūkyti, kaip sveikesnis pasirinkimas. Tyrimai vyksta, bet daugėja duomenų, kad alternatyvių tabako vartojimo būdų žalingumas sveikatai yra pakankamai reikšmingas. Rūkant elektronines cigaretes susidarantis formaldehidas yra plačiai pargarsėjęs kancerogenas. Taip pat burnos vėžio rizikos faktoriumi laikomas žmogaus papilomos virusas (ŽPV). Galimai, „naujieji“ tabako vartojimo būdai, plintantys tarp jaunimo, ir ŽPV lemia, kad burnos vėžys vis dažniau nusta-

tomas jaunesniems asmenims. Mokslininkai prognozuoja, kad burnos vėžio gali daugėti. JAV ligų kontrolės ir prevencijos centrai (CDC) paskelbė perspėjimą visuomenei. Jame žmonėms patariama neberūkyti elektroniniu cigarečių. Jungtinių Valstijų maisto ir vaistų administracija (FDA) paskelbė panašų perspėjimą, kuriame ragina besinaudojančius vadinamojo veipinimo įrenginiais nepirkti jų „gatvėje“ ir nemėginti keisti pačių cigarečių sandaros ar joms skirtų medžiagų.

Pagrindiniai nerimą keliantys simptomai, kada derėtų kreiptis konsultuotis pas specialistą – 2-3 savaites negyjanti žaizda burnoje, gumbas burnoje ar gerklėje, balta ar raudona dėmė ant dantenu, liežuviu ar skruostų (gali būti ir neskausminga), neįprastas kraujavimas, skausmas ar aptirpimas burnoje, sunkumas ar skausmas kramtant, ryjant, neįprastas patinimas, pasikeitęs balsas. Artimieji gali pastebėti atsiradusias veido asimetriją ir deformacijas dėl seilių

liaukų ar žandikaulio vėžio, arba užuosti blogą kvapą, skleidžiamą burnos ertmėje ar viršutinio žandikaulio antyje yrančių audinių.

Burnos vėžio profilaktika – vengti rizikos faktorių. Pastebėjus neįprastus pokyčius burnoje reikia neatidėliotinai kreiptis burnos apžiūrai. Iki vėžinių (priešvėžio) ligų ankstyvas nustatymas ir ankstyvų burnos vėžio formų nustatymas žymiai palengvins gydymą, pasekmes ir pagerins gydymo rezultatus. Jungtinėje Karalystėje burnos vėžio pradėjo mažėti, mažinant rūkymą ir raginant gyventojus profilaktiškai tikrintis.

Lietuvoje nuo 2016 m. rengiamos burnos vėžio prevencijos akcijos, tradiciškai vykdavusios vasario mėnesį. Šiose akcijose mūsų poliklinika aktyviai dalyvaudavo. Matydami nepalankias tendencijas, šiemet parengėme platesnės apimties burnos vėžio profilaktikos projektą. Mus neramina tai, kad dėl Covid-19 pandemijos pacientai vengė lankytis pas odontologus, gali padaugėti užleistų atvejų.

Raginame Šiaulių miesto gyventojus registruotis nemokamoms profilaktinėms gydytojo odontologo apžiūroms dėl burnos vėžio Viešosios įstaigos Šiaulių centro poliklinikos Odontologijos centre (Vytauto g. 101). Reikalinga išankstinė registracija telefonais: (8 41) 383 919, 433 852, 524 882.

Parengta, naudojantis Nacionalinio vėžio instituto *nvi.lt*, Higienos instituto *hi.lt*, LR Odontologų rūmų *odontologurumai.lt*, *iveikveiz.lt* skelbiama informacija.

VšĮ Šiaulių centro poliklinikos Odontologijos centro vedėjas Rimas Milvidas
Užs. Nr. 509245

ŠIAULIAI

ŠIAULIŲ CENTRO POLIKLINIKA

Šiaulietis nufotografavo aptiktą briedžiuką ir paliko toliau augti.

Pradžugino pirmas pavasarinis grybas

Šiaulietis teisininkas Alfredas Vilbikas pasidalijo radęs pirmąjį pavasarinį grybą – briedžiuką. Aptiko jį augantį Kelmės rajone, Tytuvėnų seniūnijos Kiaunorių apylinkėse gegužės 8 dieną.

„Nufotografavau ir palikau jį ten toliau augti, – sakė šiaulietis, atsiuntęs „Šiaulių kraštui“ briedžiuko nuotrauką. – Iš pradžių maniau, kad pievoje guli koks parudavęs, susiraukšlėjęs pėnyrkštis obuolys, o pasirodė, kad tai briedžiuko kepurė. Briedžiukai laikomi vertingais pavasariniais grybais, tik reikia mokėti juos paruošti.“

Grybauti mėgstantis teisininkas sako, jog pavasarį paprastai negrybaujia, o labiausiai laukia baravykų, kurių pėnai rado ypač daug.

„Šiaulių krašto“ inf.

PDF „Šiaulių krašto“ prenumerata – kelis kartus pigiau!

Elektroninė PDF prenumerata – tai laikraščio puslapiai, perkelti į kompiuterio ekraną. Patogu skaityti!

1 mėn. – 2,50 Eur

Prenumeratos forma – tinklalapyje www.skrastas.lt/pdf

Tai jau penktasis bibliotekos apdovanojimas.

Šiaulių miesto savivaldybės viešajai bibliotekai įteikta nominacija „Biblioteka – vaikų ir jaunimo draugas“

Gegužės 5 d. vykusiam Savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacijos visuotiniame narių susirinkime įteikti Metų nominacijų konkurso apdovanojimai. Viena iš laureatų – Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka, kuriai įteikta nominacija „Biblioteka – vaikų ir jaunimo draugas 2021“. Tai – jau penktasis bibliotekos apdovanojimas šiame konkurse.

Biblioteka apdovanojama už įdomią išskirtinę veiklą su vaikais ir jaunimu, skatinant kūrybiškumą, integraciją ir partnerystę.

Apdovanojimą atsiėmė bibliotekos direktorė Irena Žilinskienė ir Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vedėja Laimutė Šileikiene.

Daug dėmesio skiriama asmenims, turintiems individualių reikmių

Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos „Aido“ ir Skaitytojų skyriaus (Aido g. 27) duris puošia išskirtinis ženklas – spalvota dėlionė „Biblioteka visiems“, tai reiškia, jog biblioteka didina savo paslaugų prieinamumą autizmo spektro sutrikimams (ASS) turintiems asmenims bei asmenims, turintiems kalbos ir komunikacijos sunkumų. Biblioteka 2021 m. vykdė projekto „Lietaus vaikai po bibliotekos skėčių“ veiklas, kvietė tėvelius ir jų vaikučius, pedagogus drąsiai atverti bibliotekos duris, bendrauti, kultū-

ringai leisti laiką, džiaugtis skaitymo džiaugsmu. Daug dėmesio skirta ne tik autizmo sutrikimą turinčių vaikų įtraukties skatinimui, bet ir kūrybiškoms veikloms, partnerystėms.

Bibliotekoje įrengtas sensorinis kampelis – organizuota įdomi ir išskirtinė veikla vaikams ir jaunimui, turintiems autizmo spektro sutrikimų. Čia vyksta kūrybinės edukacijos, naujų knygų pristatymai, konstravimo LEGO kaladėlėmis užsiėmimai, ramūs pasibuvimai su pasakomis ir naujais žaislais. Programos tikslas – naudojant įvairias vizualines, taktilines ir kitokias sensorines priemones bei pasitelkiant pojūčius (regą, klausą, lytėjimą, uoselį ar skonį) perteikti teksto prasmę taip, kad vaikas bent iš dalies gebėtų suprasti pasakojimą.

Biblioteka – visų vaikų ir jaunimo draugas, autizmas – ne kliūtis lankyti bibliotekoje. Ne tik ASS turintys asmenys turi išmokti laikytis visuomenėje galiojančių taisyklių – visuomenė taip pat turi mokytis priimti ir suprasti šią socialiai jautrią visuomenės grupę. Biblioteka tampa dar labiau draugiška žmonėms su autizmo spektro sutrikimais – tai didelis žingsnis pirmyn, teikiantis vilties, kad gražiu pavyzdžiu paseks ir kitos viešosios įstaigos.

Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos informacija